

El gust per la lectura 2014-2015

CICLE INICIAL
D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

La bruixeta Rosaura

Guia didàctica

Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

El gust per la lectura 2015-2016
Cicle inicial d'educació primària

La bruixeta Rosaura

Guia didàctica

Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics

Mònica Badia Cantarero

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

1. Introducció i justificació de la tria	4
2. L'obra.....	4
3. L'autor.....	5
4. La il·lustradora	7
5. Objectius de la proposta.....	8
6. Maneres de llegir	8
7. Parlar del que hem llegit	10
8. Guia d'activitats del quadern dels alumnes.....	11
9. Activitats d'ampliació.....	20
10. Quadre de continguts	23
11. Bibliografia i webgrafia	25

1. Introducció i justificació de la tria

Vaig tenir el gust de conèixer Carles Sala deu fer quatre anys, quan vam organitzar una visita seva a l'escola. Els nostres alumnes van congeniar des del primer dia amb en Jaumet, el protagonista d'*En Jaumet busca escola* (Barcanova), i molts d'ells s'hi van identificar de seguida.

Carles Sala és un escriptor que sap connectar de seguida amb els seus lectors, adaptar-se a les diferents edats i interessos; utilitza un llenguatge ric, però alhora a l'abast dels infants. Les seves històries combinen realitat i ficció, amb tocs d'humor o de seriositat, depenent de cada història, i permeten que els lectors es puguin identificar amb els seus personatges i les seves peripècies. Alhora, totes elles transmeten uns valors de fons que ajuden a créixer: l'amistat, la senzillesa, l'educació, el respecte, la diversitat...

Quan tens l'oportunitat de veure'l en acció en un llibre fòrum amb alumnes, t'adones de les connexions que s'estableixen entre escriptor i lectors, en el seu cas basades en la senzillesa en el tracte i en el gust per llegir: sense dubte, en acabar, als alumnes els queda la inquietud de llegir una altra història seva.

El llibre que ens ocupa, *La bruixeta Rosaura*, és un cant a la senzillesa. Una bruixeta amiga d'un gegant, que estima la natura, els colors del cel, el soroll de la pluja... En un món accelerat com el que viuen els nostres infants, fer-los aturar-se i aprendre a valorar les coses senzilles és, sense dubte, tot un repte. Ho aconseguirem?

2. L'obra

Pertany a la sèrie blanca d'«El Vaixell de Vapor», de l'editorial Cruïlla, nivell avançat.

Aquest llibre consta de cinc contes, que expliquen la vida i les peripècies d'una bruixeta bona que viu enmig de la natura, amb un gat blau per companyia i l'amistat del gegant Gustau.

Els contes estan escrits en un llenguatge molt polit però, alhora, a l'abast dels infants. Combinen text i imatge en color, que pot ajudar a comprendre l'argument als alumnes amb més dificultats lectores. Les il·lustracions estan acolorides amb tons molt suaus. Està escrit en tercera persona i el temps verbal present es manté al llarg dels contes.

El primer i el tercer conte, «Els tres tresors de la bruixeta Rosaura» i «Avui què faràs, bruixeta Rosaura?», presenten la protagonista i el seu entorn, on viu i quines coses li agrada fer, quins amics té... El segon, el quart i el cinquè conte ens expliquen algunes aventures que li passen.

Tots els contes tenen en comú un rerefons dolç, de pau, de natura, de bondat, i permeten parlar de certs valors que necessitem per conviure:

el respecte a la natura, ajudar els altres, la vàlua de les coses senzilles, l'amistat malgrat les diferències, la importància del treball diari...

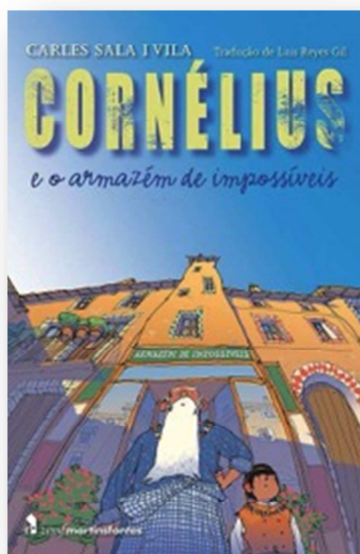
3. L'autor

Carles Sala i Vila és un personatge polifacètic: va néixer a Girona l'any 1974, va estudiar magisteri i hortofructicultura.

Ha fet de mestre, de pagès, d'escriptor i d'artesà, i actualment es dedica a l'artesania i a escriure llibres per a infants i adolescents.

La seva bibliografia és força àmplia, i hi destaquen algunes obres, com ara *Tramuntana a la granja* (Premi Barcanova 2009), *Cornèlius i el rebost d'impossibles* (Premi Folch i Torres 2009 i finalista Atrapallibres 2010), *El triomf d'en Polit Bonaveu* (Premi Vaixell de Vapor 2009), *Bona nit, Júlia* (Premi Guillem Cifré de Colonya 2008), *Flairosa, la bruixa dels sabons* (segon Premi Barcanova, 2007 i finalista Premi Carmesina 2007), *En Jaumet busca escola* (Finalista del Premi Joan G. Junceda 2007).

Algunes de les seves obres han estat traduïdes a d'altres llengües.

El seu últim llibre, *Set entrevistes de por* (La Galera) narra les peripècies de dos periodistes que entrevisten uns personatges molt especials.

Si voleu saber més coses sobre l'autor, podeu llegir l'entrevista que li van fer al *Diari de Girona*¹ (18.04.2010):

¹ http://www.diaridegirona.cat/elementosWeb/gestionCajas/DGI/File/2010-04-25_SUP_2010-04-18_00_14_24_domi.pdf
[Consulta: 27 juliol de 2014]

Entrevista

10 Dominical
Diumenge 18
d'abril de 2010

CARLES Sala i Vila Escriptor, publica «Cornèlius i el rebost d'impossibles»

Es pot afirmar que aquest gironí està arrasant en els premis literaris de ficció infantil i juvenil en català. En qüestió de tres anys, ha guanyat els quatre més prestigiosos. El darrer, el Premi Josep Maria Folch i Torres de 2009, per la novel·la infantil «Cornèlius i el rebost d'impossibles».

“M'ajuda ser criatura quan escric”

TEXT: MOISÈS DE PABLO FOTOGRAFIA: MARC MARTÍ

Carles Sala i Vila (Girona, 1974) va ser mestre abans que autor prolífic i premiat. Ara ensenya als alumnes amb la imaginació i les lletres. Parlem a la cafeteria Boira de Girona, la bicicleta aparcada a fora. Somrient i agradable, també fa artesanía. En tres anys, ha guanyat els premis Barcanova (2007 i 2009), Cifre de Colonya, Vaixell de Vapor i Folch i Torres, aquest darrer amb *Cornèlius i el rebost d'impossibles* (La Galera), un llibre que apareix ara i que parla d'un poble torçat, on hi ha una estança que et permet fer els desitjos realitat.

Què ha de tenir una bona història infantil?
Ostres! Per a mi el que hi ha de sortir, a banda d'aventures i acció, és fantasia, i sobretot sentit de l'humor infantil. Això assegura que l'infant t'aganti la història. I, si pot ser, que els expliqui's alguna cosa que se sentin identificats, i que s'hi vegin reflectits.

Com una aventura viscuda... Això! Si els parles d'un tema adult, deixaran la història a mitges. Et deixaran penjat. De vegades poden ser molt cruels.

Va deixar de ser mestre perquè ja no suportava els alumnes o perquè volia descobrir la seva vocació? (riu) M'agrada molt la canalla, però en una escola esgoten moltíssim. M'agrada com pensen. A banda d'això, m'agrada tot allò creatiu, i el llenguatge escrit et permet apropar-te a la mainada. És una manera de mantenir el contacte.

El sorprèn allò que li diuen? Sí. Mira que hi ha preguntes repetides, però no fa gaire, em van dir: «Però ets viu? Es clar que sóc viu. I no ets vell!». Pensen que l'escriptor és una persona vella o ja difunta. Et poden tocar i els sembles qui sap què! Hi ha mestres que agraeixen que diguis que si fan textos lliures, que els repassin, que si a la primera no surt bé, que hi tornin. Això els serveix d'exemple. És molt bo-nic.

El rebost dels impossibles, on els desitjos es fan reals, és una imatge del llibre que tant de bo fos possible, però és una realitat virtual, perquè allò que percep no deixa de ser un miratge, no? Sí, però potser millor que no es puguin fer reals els desitjos, vés a saber què faria segons qui amb aquest poder!

Un autor de còmics per a joves com Ibáñez té certa semblança física amb els personatges que dibuixa; vostè s'assembla a la Mar o a l'avi, dos dels protagonistes del llibre? Hi ha trets i inquietuds dels personatges que les he tingut de petit, les tenia abans o les tinc ara. La muntanya m'atreu molt. Quan surt gent que somia molt, és perquè jo sóc un somiatruïtes. M'agradaria anar a Tort, aquest poble imaginat.

La gent prejuria massa per les aparences en el vestit? Jo mateix m'hi poso, per descomptat. Quan es generalitza, t'equivoques. Sóc el primer que ho faig. Feia un curs a la Casa de Cultura, i pel carrer vaig trobar una persona que em va dir: «Allò és una casa de hippies!». Hi ha associacions curioses, perquè fer teatre o anar a la biblioteca, per a aquella persona li semblen coses de hippies. Jo puc anar amb pantalons de colors, i a una persona li semblarà d'una manera i a una altra, d'una altra totalment diferent.

L'avi de la història és cec, però coneix molt bé la gent; i ha gent que hi veu i no sap veure com és la gent? El personatge parla d'això, de com es poden veure coses sense els ulls. Hi ha força elements que surten al rebost que són reals, però no són materials, però afecten la nostra manera de viure i la nostra felicitat.

Es ven tant, en literatura infantil, en comparació amb la d'adults? Jo sóc novell, però

“
Estic molt còmode escrivint per a la mainada. Faig servir la imaginació, i la mainada mai t'ho criticarà. Els adults sí que hi posen pegues.”

“
M'agrada molt la canalla, però en una escola esgoten moltíssim.”

“
És bo llegir literatura infantil, jo ho faig, i no tant per esforç, sinó perquè m'ho passo bé. Les històries d'adults són tan reals, que prefereixo la imaginació.”

nen? Força vegades, però mai amb esperit despectiu. (riu) Potser m'ajuda ser criatura quan escric.

Ha guanyat els grans premis catalans de literatura jove; el següent pas és la novel·la d'adult, o escriure en castellà? En castellà no m'ho he plantejat, m'estimo més la llengua que domino i em sento còmode. Em tradueixen obres i ho ha de fer algú que sigui aquesta la seva feina. En adults no m'atreu especialment. No veig del tot clar que sigui un salt. Salt sembla anar més amunt, però jo estic molt còmode escrivint per a mainada. Faig servir la imaginació, i la mainada mai no t'ho criticarà. Els adults sí que hi posen pegues. Tinc moltes històries per escriure. Em falta temps! (riu).

Estar a Santa Eugènia l'ajuda? El lloc pot

diria que sí. Els meus tres primers llibres es van reeditar al cap d'un any. I hi fan molt les escoles, el fet que et comprin de 30 en 30. També hi ha gent que pensa que guanyem molts cèntims, i per descomptat que no! Però em fa il·lusió arribar a molts lectors. Els llibres tenen més durada i els catallegs són més estables.

I què llegeix un escriptor juvenil? És bo llegir literatura infantil, jo ho faig, i no tant per esforç, sinó perquè m'ho passo bé. Les històries d'adults són tan reals, que prefereixo la imaginació.

Li han dit alguna vegada que sembla un

ajudar a escriure. M'agradaria estar en una caseta al Pirineu, davant d'un estany. La meua dona treballa a Banyoles, de vegades l'acompanyo i escric amb el portàtil davant del llac de Banyoles. I a casa, quan plou, em sento més integrat a la natura, em va bé. Si tens ganes d'escriure, no deixaràs d'escriure per viure a Santa Eugènia.

Té més projectes? Un llibre divulgatiu sobre herbes per a mainada. Està molt bé conèixer les herbes, i perquè serveixen. Que poden fer sabons o caramels de menta, o que els romans feien banys d'espígol relaxants. O que hi ha herbes amb poders màgics.

4. La il·lustradora

La Marta Balaguer va néixer a Barcelona l'any 1953 i va començar a dedicar-se a la il·lustració el 1979, amb el llibre *En Jaumet de les xanques*.

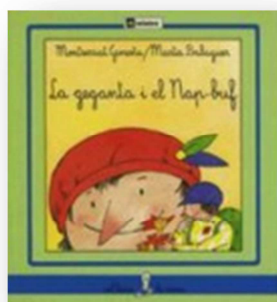
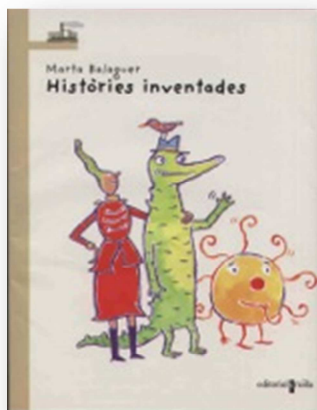
Des de llavors ha il·lustrat molts llibres, i també n'ha escrit alguns.

Va estudiar Història de l'Art i el seu interès sempre ha estat explicar històries visualment; potser és per això que és una gran afeccionada del món dels titelles i del còmic.

Va participar en el projecte d'animació de la Biblioteca Virtual Chilies de la Diputació de Barcelona (portal virtual actualment substituït per «Gènies»), ha col·laborat amb Cavall Fort i elabora els guions de les històries de la Rita Pinyada (a *Tatano*) i actualment fa classes d'il·lustració a l'Escola d'Art de Sant Cugat del Vallès.

Podeu llegir una entrevista² molt interessant que li ha fet la revista *Faristol*, amb motiu dels 25 anys del seu primer projecte, *Llibre de vòlics, laquidambres i altres espècies* (Destino).

Si voleu veure algunes de les seves creacions artístiques a partir de les obres de poetes clàssics, visiteu el blog *Poètica còdex. Poesia i llibres-art*.³

² http://www.clijcat.cat/faristol/paginas/detall_articulos.php?recordID=206[Consulta: 27 juliol de 2014].

³ http://poesiaillibres-art.blogspot.com.es/p/blog-page_6571.html[Consulta: 27 juliol de 2014].

5. Objectius de la proposta

- Gaudir de la lectura i l'escolta dels contes.
- Descobrir en els contes aquells elements que l'infant pot connectar amb les seves pròpies experiències i amb altres contes que hagi llegit o li hagin explicat.
- Reflexionar sobre les sensacions que li han produït els contes: si li ha agradat, si l'han divertit...
- Conversar amb els iguals a partir de la lectura d'un llibre compartit, i ser capaç d'expressar les seves opinions i respectar les dels altres.
- Aprendre a donar valor a les coses que són realment importants, independentment de l'aspecte econòmic: l'amistat, la natura, la tranquil·litat...
- Identificar l'estructura *problema- solució* d'algun conte.
- Analitzar les il·lustracions dels contes i comparar-les amb les d'altres llibres il·lustrats per la mateixa autora.

6. Maneres de llegir

Aquesta proposta està pensada per a alumnes de cycle inicial. En aquest cycle els alumnes estan immersos en l'aprenentatge de la lectura, un procés llarg i que depèn de diversos factors (edat, procés maduratiu, experiències lectores...).⁴ Per tant ens podem trobar, dins de la mateixa aula, alumnes amb nivells lectors diferents. Com es podria enfocar una lectura de tipus «compartit» d'aquest llibre?

De vegades es tendeix a fer un «torn de lectura en veu alta» entre els alumnes, sense preparació prèvia, un recurs que els experts⁵ no recomanen gens per la tensió i els efectes negatius que pot generar en els lectors.

D'altra banda, els contes que integren aquest llibre tenen un cert nivell de dificultat (lletra d'impremta, força text a cada pàgina, frases complexes...); de manera que, si els alumnes no saben llegir de manera gaire fluïda, podrien tenir dificultats per acabar de comprendre'ls tots sols.

Així doncs, se suggereix que es combinin dos tipus diferents de lectura per no deixar «sol» l'alumne des d'un primer moment davant del llibre:

- Una primera lectura en veu alta feta pel mestre.

⁴ Recomanem la lectura de l'article de M. FONS. «A poc a poc i bona lletra», *Guix d'Infantil* (setembre-octubre 2008), núm 45, p. 38-41 [En línia] < http://es.scribd.com/fullscreen/73741440?access_key=key-2c0m2efmfmidxpklha > [Consulta: 28 juliol de 2014]

⁵ Recomanem la lectura de l'article d'A. CALERO. "Me toca leer a mí, profesor?". [En línia] < <http://comprension-lectora.org/toca-leer-mi/> > [Consulta: 28 juliol de 2014]

- Relectures en parella o de forma individual.

Pel que fa a la lectura en veu alta, es diu que una de les activitats més valuoses per afavorir el gust per llegir i la competència lectora en general és escoltar llegir un expert, una persona que en sàpiga. Està demostrat que: «L'única i més important activitat per construir la comprensió i les habilitats essencials per a l'èxit en l'aprenentatge de la lectura sembla que és llegir en veu alta als infants».⁶

FONS (op. cit) també ho diu: «L'activitat que més ajuda a aprendre a llegir i a escriure és llegir una estona per al seu infant qualsevol llibre de coneixements, de contes, de poemes, d'endevinalles, etc».

De vegades es tendeix a abandonar aquest tipus de lectura de seguida que els alumnes guanyen una mica d'autonomia llegint, «ara ja ets gran, ja en saps, llegeix tu sol». La lectura en veu alta als alumnes és una pràctica que no s'hauria d'abandonar al llarg de l'escolaritat: a educació infantil i a cicle inicial, cada dia un conte, i a partir de cicle mitjà, cada dia un fragment d'un llibre.

Per a la preparació i la posada en escena de la lectura en veu alta dels mestres recomanem els savis consells que CASAS⁷ dona en el seu llibre *Tot Dahl*, dels quals en destaco un parell:

- «Abans de començar a llegir un llibre als nens, llegiu-lo vosaltres tot sencer. Això ho fareu cada vegada que inicieu el procés. A cada nova lectura descobrireu que el llibre us revela aspectes nous i suggeriments engrescadors».

Pot semblar molt simple, però no ho és gens: no us ha passat mai que, per satisfer el desig d'un infant, els llegiu un conte que us porten a la classe i que desconexeu? La inseguretats amb què el llegiu, perquè no sabeu què vindrà darrere ni per on aniran els trets, fa que no aprofiteu tots els recursos de la prosòdia i que no impliqueu els alumnes en la història.

- «No llegiu mai en veu alta al grup si aquell dia no us trobeu en condicions de fer-ho. Val més deixar-ho córrer que llegir amb desgana».

Quan llegim transmetem amb la paraula, amb el gest, amb l'actitud. Si ho fem amb desgana, transmetem això mateix. Val la pena tenir-ho amb compte, els infants descobreixen de seguida què pensem els adults.

En tractar-se d'un llibre que s'acompanya d'il·lustracions, també caldria pensar i deixar clar als alumnes quan s'ensenyaran, si abans de llegir el conte, després de llegir cada pàgina o al final de tot i totes seguides; d'aquesta manera evitarem interrupcions innecessàries («a veure?») i també postures incòmodes per al lector (de vegades, volem llegir i

⁶ International Reading Association i National Association for the education of Young Children (1998). *Learning to read and write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children.* "The reading teacher, Vol 52, 2, 193-216. Citat a *La lectura en un centre educatiu*, Departament d'Ensenyament (2013)

⁷ L. CASAS. *Tot Dahl*. Barcelona: La Galera, 1999.

ensenyar les il·lustracions tot alhora, i fem una lectura incòmoda i artificial).

Pel que fa a les lectures posteriors en parella es pot dir que les relectures que facin els alumnes també són interessants perquè ja tenen seguretat sobre aquell text que se'ls ha llegit, en coneixen el contingut i les dificultats i això fa que puguin llegir-lo sols; perquè els permet retornar sobre aquells fragments que els han agradat més i entretenir-s'hi tot el temps que els plagui; perquè poden gaudir de les imatges amb la calma que potser no han tingut en una lectura col·lectiva. Tenir una estona per fer la relectura individual i en parelles és necessari.

7. Parlar del que hem llegit

«Hablar bien sobre los libros es una actividad en sí muy valiosa, pero también es el mejor entrenamiento que existe para hablar bien sobre otras cosas. De modo que al ayudar a los niños a hablar de sus lecturas, los ayudamos a expresarse acerca de todo lo otro que hay en sus vidas».⁸

Parlar d'allò que s'ha llegit, compartir-ho amb un igual, descobrir què en pensa l'altre, comprovar que té sentiments semblants o oposats... tot això contribueix a crear uns vincles importants entre els alumnes, i configurar-los, a poc a poc, com una veritable comunitat de lectors.

S'hauria d'evitar, però, caure en una conversa de tipus «reproductiu», centrada en el que han entès de la lectura (les típiques preguntes de comprensió que es fan molts cops després d'haver llegit); hauríem d'anar més enllà, tenir una conversa de qualitat que se centri en *els efectes que ha causat la lectura* a cada un dels alumnes, en funció de les seves experiències de vida, dels seus gustos i dels llibres que ha llegit..., una conversa en què es respectin totes les expressions personals i tothom pugui dir el que pensa en un clima de respecte.

Atès el format del llibre que presentem, dividit en contes, estaria bé poder establir una estona de conversa després de la lectura d'algun dels contes, amb preguntes obertes que tothom pugui respondre sense por a equivocar-se i que permetin explicar què els ha agradat, què no els ha agradat, què els ha sorprès, quines connexions personals han fet...

CHAMBERS (op. cit) proposa tres tipus diferents de preguntes:⁹ bàsiques (ajuden a centrar el tema de conversa), generals (aporten idees noves) i especials (ajuden a descobrir les particularitats de cada llibre).

Un exemple de possibles preguntes¹⁰ que es podrien formular després de llegir el conte *Els tres tresors de la bruixeta Rosaura*:

⁸ A. CHAMBERS. *Dime*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2007 («Espacios para la lectura»).

⁹ Recomanem la lectura de CHAMBERS (op. cit).

¹⁰ Es pot trobar un exemple de desenvolupament de conversa literària al dossier:

Preguntes bàsiques:

- Hi ha alguna cosa que us hagi agradat d'aquest conte?
- Hi ha alguna cosa que no us hagi agradat?
- Alguna cosa l'heu trobada estranya?
- Heu fet alguna connexió amb algun llibre que hàgiu llegit?

Preguntes generals:

- Heu llegit abans algun llibre com aquest? En què s'assemblava?
- Quan us he llegit el títol del conte, de què heu pensat que aniria? Què us ho ha fet pensar? I ara que us l'he llegit, penseu el mateix?

Preguntes especials:

- Us agradaria viure al lloc on viu la bruixeta Rosaura?
- Quants anys creieu que té la bruixeta Rosaura? I deu viure sola? On deuen ser els seus pares?
- Creieu que se l'estima molt, el gegant Gustau?
- Per què creieu que són tan bons amics?

No es tractaria en cap cas de formular-les totes, sinó de tenir-les pensades i anar-les deixant a mesura que ho demani la trajectòria de la conversa.

8. Guia d'activitats del quadern dels alumnes

A continuació es donaran unes orientacions sobre les activitats que es proposen al quadern dels alumnes.

Com ja s'ha dit més amunt, l'objectiu principal d'aquest dossier és despertar en els alumnes el gust per llegir i fer reflexions personals. Per això hi trobareu apartats que demanen escriure, apartats de llegir i apartats amb suggeriments d'activitats per fer a la classe o bé amb les famílies (podria ser una bona manera d'implicar-les en la lectura dels seus fills). No és obligatori fer totes les activitats del dossier, només són suggeriments: cada mestra pot escollir les que cregui que poden anar millor als seus alumnes.

Frase d'introducció

La seva funció és crear expectatives als alumnes abans de llegir el llibre. La poden llegir els alumnes, de manera individual, i després compartir-ne les impressions, o bé llegir-la el mestre en veu alta.

PRIMERA PART

1. Explora el llibre

Quan els lectors adults anem a la biblioteca o passem entre les prestatgeries de les llibreries, agafem un llibre, en mirem les cobertes, llegim el text de contracoberta, o les solapes on parla de l'autor... tot això per crear-nos unes expectatives sobre el llibre, fer connexions amb altres obres que hàgim llegit i decidir si el volem llegir o no. Això s'hauria d'ensenyar als alumnes, si volem fer lectors adults autònoms i no només lectors escolars.

La funció d'aquesta activitat és entrar en contacte amb el llibre abans de posar-se a llegir i crear-se expectatives sobre el tema de què pot tractar. Cadascú anota les seves impressions, per compartir-les després.

2. Llegeix la biografia de l'autor i busca a la biblioteca alguns dels seus llibres.

Es presenta qui és l'autor del llibre, així com algunes de les obres que ha escrit. La biografia està escrita a partir de la descripció que ha fet l'autor sobre ell mateix, i intentant connectar amb el tema del llibre. Aquesta biografia la pot llegir el mestre en veu alta o bé se'n pot fer una lectura guiada:¹¹

Seqüència didàctica d'una activitat de lectura guiada ¹²	
Tria i anàlisi de les dificultats del text	<ul style="list-style-type: none">- Tria del text- Anàlisi del text:<ul style="list-style-type: none">o Coneixements previs que es necessiten per comprendre el texto Identificar dificultats:<ul style="list-style-type: none">▪ lèxiques▪ semàntiques▪ estructurals- Decidir en quins moments de la lectura s'intervindrà- Definir els objectius que pretenem assolir amb els alumnes

¹¹ «El docent contribueix a la lectura i a la comprensió del text que llegeixen els seus alumnes (o que els llegeix ell mateix quan es tracta d'alumnes que encara no dominen el codi) per la via de formular-los preguntes, de fer-los adonar de la importància i del significat d'un determinat connector, de proposar-los aturades per fer recapitulacions col·lectives orientades pels objectius de la lectura i també per la via de la discussió guiada». DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu: Saber llegir, llegir per aprendre, gust per llegir*. 2013. [En línia] http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/lectura/la_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf [Consulta: 25 de febrer de 2015], pàg. 39.

¹² A partir de DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. 3. La lectura guiada: una proposta didàctica per treballar el procés lector. Servei d'Immersion i Acolliment lingüístics, 2014. http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/91272c0f-53c7-4168-94cc-226077c8dfe1/3_lectura_guiada.pdf

Abans de la lectura	<ul style="list-style-type: none">- Creació d'expectatives.- Activació dels coneixements previs pertinents, tant del tipus de text com del tema que tracta.- Formulació d'hipòtesis de continguts.- Precisió de l'objectiu de lectura:<ul style="list-style-type: none">o Ara llegirem aquest text per saber més coses sobre l'autor.
Durant la lectura	<ul style="list-style-type: none">- Lectura silenciosa dels alumnes, paràgraf per paràgraf.- Modelatge d'estratègies lectores de comprensió.- Participació i interacció de l'alumnat.- Lectura expressiva de fragments del text.- Aplicació i verbalització d'estratègies.- Pausas per aprofundir en la comprensió:<ul style="list-style-type: none">- Formular preguntes- Establir relacions- Fer recapitulacions- Fer prediccions i comprovar-les- Fer inferències- Anar trobant la relació entre les diferents frases i els diferents paràgrafs.- Anar establint relacions amb els coneixements previs, els interrogants inicials i les hipòtesis plantejades anteriorment.- Lectura expressiva del text per part del docent.
Després de la lectura	<ul style="list-style-type: none">- Comprovar el grau d'assoliment dels objectius de la lectura.- Preguntes de comprensió de tipologia diversa.- Activitats de síntesi.- Activitats posteriors de relectura i de reflexió sobre les estratègies que s'han aplicat: en petit grup, en parella, individual.

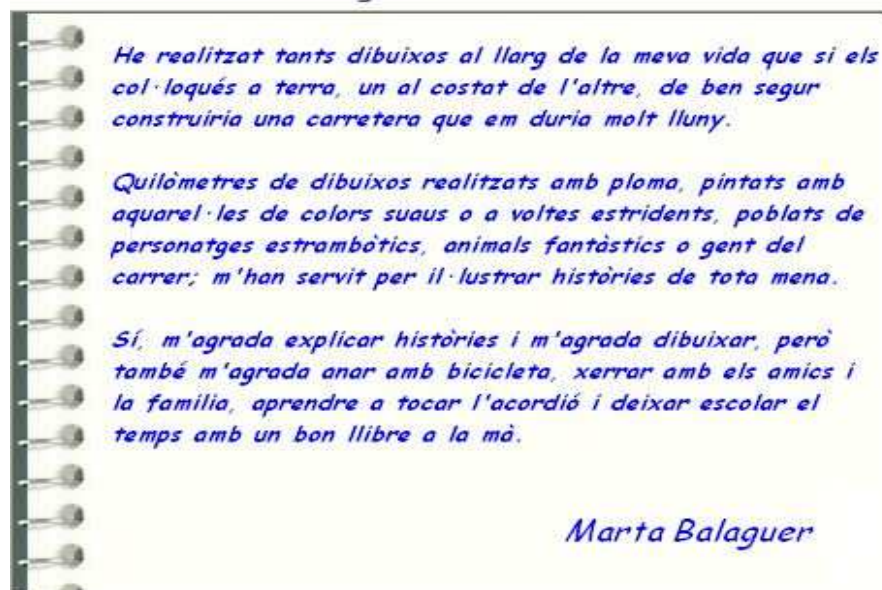
Podria estar bé buscar informació sobre l'autor a la xarxa i buscar també els seus llibres a la biblioteca del centre i del barri o poble per poder-ne fer després una presentació i exposició a l'escola.

3. La il·lustradora

Es presenten diversos llibres il·lustrats per ella i es demana que encerclin el que els agrada més. Es poden buscar a la biblioteca de l'escola o del barri i portar-los per veure'n les il·lustracions, comparar-ne l'estil, com dibuixa els personatges, els colors que utilitza, com ha evolucionat el seu dibuix al llarg dels anys...

A la web¹³ hi ha publicada una carta seva. Podria estar bé projectar-la a la PDI i fer-ne una lectura compartida o bé llegir-la en veu alta:

Carta de la Marta Balaguer

En acabar el llibre es demana als alumnes que escullin alguna il·lustració que els hagi agradat molt i una que no els hagi agradat gaire. Pot ser un bon moment per parlar de les característiques específiques de la il·lustració en aquest llibre.

SEGONA PART: els contes

Conte 1: Els tres tresors de la bruixeta Rosaura

4. La paraula «tresor» se sol associar a diners i riqueses. Però hi ha coses que poden ser molt valuoses sense necessitat que costin molts diners. Hi ha tresors que no es podrien comprar. Estaria bé fer reflexionar els alumnes sobre aquest fet, que pensin si en tenen algun, de tresor: algun objecte que per a ells significa molt i que no necessàriament ha de costar diners.

5. Lligat amb la pregunta anterior, els demanem si els agradaria fer-se una capsa de tresors i què els agradaria guardar-hi.

6. Proposem als alumnes la confecció d'una capsa dels tresors: una capsa on puguin guardar aquelles coses que per a ells són importants i

¹³ Extreta del blog *Bibliotecaviva* <<http://bibliotecaviva.blogspot.com.es/2010/05/anem-coneixent-autors-marta-balaguer.html>>

irrepetibles: una pedra de riu, una ploma de la mona, una nota que els va escriure un amic... Ho acompanyem amb un text instructiu del qual es pot fer una lectura guiada, tot i que també es pot projectar a la PDI i fer-ne la lectura entre tots.

7. Quan el conte parla del «tresor perfumat», proposem una activitat per fer amb les famílies. A partir de la web d'una escola, elaborar una colònia d'herbes. No és gens complicat si ho fan amb la supervisió d'un adult, i és una manera més de treballar la lectura a casa. De tota manera, si es vol, també es pot fer l'activitat a l'aula.

8. Amb el «tresor suau» es presenten els rodolins. De per si els rodolins agraden molt als nens, encara que potser no és fàcil que els facin tots sols. Podrien pensar-ne alguns entre tots, primer amb ajuda de les paraules que rimin i després per ells mateixos. Al quadern d'activitats proposem que en facin un cada un i que després se'ls intercanviïn per llegir-los. Un cop acabada l'activitat, es poden penjar al passadís, a l'altura dels nens, per tal que les altres classes també els puguin llegir.

9. El gegant Gustau és el tercer tresor. Aquest tresor pot anar bé per parlar de l'amistat i de la diferència: el gegant i la bruixeta tenen qualitats molt diferents però en canvi són bons amics, tenen algunes coses en comú.

10 i 11. Aprofitem també per parlar de la cultura popular: els gegants dels pobles i ciutats. Segur que poden connectar-ho amb la seva experiència. Proposem la web de l'Agrupació de Colles Geganteres d'arreu de Catalunya per poder-la visitar, bé a l'aula, bé amb les famílies.

Conte 2: La lluna ha caigut!

Aquest conte, per la manera com està escrit, es presta molt a ésser llegit en veu alta, ja que hi apareixen diàlegs i alguna onomatopeia. Recomanem que, després de llegir-lo i treballar-lo, es faci una preparació de la lectura en petits grups (narrador, Rosaura, Gustau, lluna i sol) i es vagi a llegir el conte a una altra classe.

12. La lluna ha caigut davant de casa de la bruixeta. Entre la bruixeta i els seus amics s'empesquen maneres de tornar-la al seu lloc. Aquest conte segueix l'estructura problema-solució. Es podria projectar a la PDI un esquema com el que tenen els alumnes al dossier i anar recollint les possibles solucions que sorgeixin d'ells.

13. En aquest conte es personifica la Lluna. Hi ha altres contes que també la tenen com a protagonista. Us proposem fer una excursió a la biblioteca, buscar-los i explicar-los als alumnes i, també, fer-ne una exposició a l'escola. Alguns d'interessants:

De què fa gust la lluna?
Michael Grejniec
Kalandraka

Els animals estan molt intrigats. Quin gust deu fer la lluna? S'ajuden els uns als altres per poder-hi arribar, però...

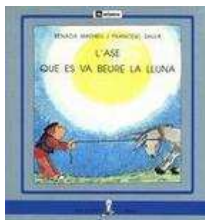
Un conte que mostra que l'amistat i el treball en equip poden servir per aconseguir allò que ens proposem.

Papá, por favor, consígueme la luna.
Eric Carle
Kalandraka

La Mònica es mira cada nit la Lluna des de la finestra. Un dia li demana al pare que li agafi per a ella. Després de molts esforços...

Un llibre amb pàgines desplegables i unes il·lustracions de gran qualitat.

L'ase que es va beure la lluna
Renada Mathieu / Francesc Salvà
La Galera, (col·l. «La Sirena»)

Una nit d'estiu, un pagès tornava amb el seu ase, que tenia molta set, i es van aturar a la vora d'una bassa a beure. S'hi reflectia la lluna rodona, i quan el pagès va veure que desapareixia el reflex va començar a cridar: «El meu ase s'ha begut la lluna!».

Tocar la lluna
Estel Baldó / Rosa Gil / Maria Soliva
Barcanova (col·l. «El bosc de colors»)

La vaca, ajudada per un porquet, un ànec i un colom, aconseguirà el seu somni: tocar la Lluna i saber com és!

La lluna la pruna
Oriol Toro / Sebastià Serra
La Galera

Llibre il·lustrat i sense mots que explica l'origen de la cançó «La Lluna, la pruna». Conté un CD amb la narració de la història i la cançó popular.

L'home de la lluna. Un dia de la vida d'en Bob

Simon Bartran
La Galera

En Bob és l'encarregat de mantenir la Lluna en condicions. Hi viatja cada matí per tenir-ne cura. Però hi ha una cosa que ignora: algú l'observa i ell no se n'adona...

El talp i la lluna rebonica

Jonathan Emmett / Vanessa Cabban
Beascoa

Un talp veu la lluna i pensa que és la cosa més bonica que ha vist mai. Pensa que se l'endurà al seu cau...

La lluna d'en Joan

Carme Solé Vendrell
Mars

En Joan mira cada nit la lluna des de la finestra. Un dia el pare es posa malalt, i la lluna l'ajudarà a viatjar al fons del mar per recuperar la salut que ha perdut.

14. En aquest conte proposem que recullin alguna paraula nova que hagin trobat. S'ha escollit aquest conte per treballar el vocabulari perquè hi ha algunes paraules que no són d'ús gaire corrent, potser. En cas de tenir diccionari d'aula, les hi poden incorporar. Si no és així, potser es podria iniciar un fitxer de paraules noves: una capsa amb fitxes de mida quartilla on, a cada fitxa, s'escriu una paraula que hem descobert, amb el dibuix si s'escau o bé una frase per recordar-ne el significat.

Algunes paraules que podrien afergir-s'hi: *abonyegar, cràter, carena, defallir, patacada, abastar.*

Conte 3: Avui què faràs, bruixeta Rosaura?

15 i 16. De vegades ens entestem a fer planificacions molt acurades de les estones lliures. Els nostres alumnes, normalment, estan acostumats a tenir tot el temps ocupat, i molts cops no poden pensar què faran amb les estones de lleure, ja que està decidit per endavant (activitats extraescolars...). Molts cops els adults ens queixem que no saben ocupar el seu temps, i és que potser no els hem donat mai l'ocasió de fer-ho. Proposem reflexionar sobre el temps lliure i l'excés de planificació d'aquest.

L'activitat 16 es pot fer parlant-ne primer col·lectivament i després escrivint cadascú el que pensa.

Conte 4: Les cabres d'en Tomeu

17. La bruixeta fa una poció per fer créixer les flors més boniques. Proposem als alumnes una activitat d'escriptura: que pensin els ingredients d'una recepta «de bruixa». Es podria seguir aquest procés:

- a) Pensar en el destinatari.
- b) Pensar per a què servirà aquesta recepta.
- c) Pensar quins ingredients faran servir, que siguin ben originals.
- d) Escriure-ho, si els cal, en un full d'esborrany.
- e) Revisar si els falta o sobra alguna informació i si està ben escrit.
- f) Escriure-ho a la fitxa.
- g) Compartir-ho amb els companys.

Conte 5: Per molts anys, bruixeta Rosaura!

18. La bruixeta rep un regal sorpresa acompanyat d'una endevinalla. Probablement als nens els deuen agradar i s'ho passen bé llegint-les. Proposem la «visita guiada» a dues webs de qualitat. Aquesta visita la poden fer acompanyats dels pares o bé a l'aula, i passar una bona estona llegint-ne:

<http://www.edu365.cat/infantil/endevinalles/portada.htm>

<http://www.xtec.cat/~aperafit/p/endeвина/inici.htm>

Si al racó de la biblioteca d'aula hi ha prou llibres d'endevinalles, es pot organitzar una activitat: els «trios d'endevinalles»:

- Els nens s'agrupen de tres en tres. Cada grup amb un llibre.
- Un nen de cada grup llegeix una endevinalla als altres dos, que n'han d'endevinar la resposta. En acabar, li passa el llibre al següent i segueixen fins que la mestra diu: «Temps!».

- Els trios s'intercanvien els llibres i continuen el mateix procés.

Alumnes de cycle inicial de l'Escola Mare de Déu del Remei (Alcover)

TERCERA PART: Ara que ja l'has llegit...

Per a després d'haver llegit el llibre, proposem activitats de reflexió personal i de valoració.

19. Es proposa que escullin el conte que els ha agradat més de tots i que expliquin per què els ha agradat. Es pot fer a títol individual i després compartir-ho. És important el perquè, la raó que ha fet que els hagi agradat més aquell que un altre: potser els ha recordat algun altre conte que coneixen, o els ha fet pensar en alguna vivència personal...

Compartir-ho els ajudarà a implicar-se més en la lectura del llibre.

20. És important que els alumnes aprenguin a recomanar-se llibres. Molts cops cauen en els tòpics de «perquè és molt xulo» o «perquè m'ha agradat». Aprendre a fer una recomanació per escrit no és una tasca senzilla: per això proposem un procés basat en el procés pensar-escriure-revisar.

Es pot fer en un esborrany (cal habituar els alumnes a no escriure directament aquells textos importants, tal com fem els adults) i després escriure la recomanació al dossier i retallar-la per donar-la al destinatari: d'aquesta manera l'activitat s'omplirà de sentit. (No en tindrà cap si la deixem al dossier!)

21. Proposem pensar en els protagonistes d'aquests contes i en les seves qualitats.

22. Les il·lustracions ajuden a comprendre millor la història. Demanem als alumnes que escullin la que els hagi agradat més i alguna que no els hagi agradat gaire. Ho poden fer a títol individual i després compartir-ho en gran grup.

Podem aprofitar aquest moment per comentar els detalls de les diferents il·lustracions del conte: la gran quantitat de detalls que contenen les escenes (els detalls del paisatge, els de l'interior de la casa, la roba dels protagonistes...), les expressions facials dels personatges i com reflecteixen alegria, preocupació... els colors que utilitza, etc. També, si tenim a l'aula altres llibres de la mateixa il·lustradora, podem comparar-ne el tipus d'il·lustracions, els colors i els detalls.

Epíleg

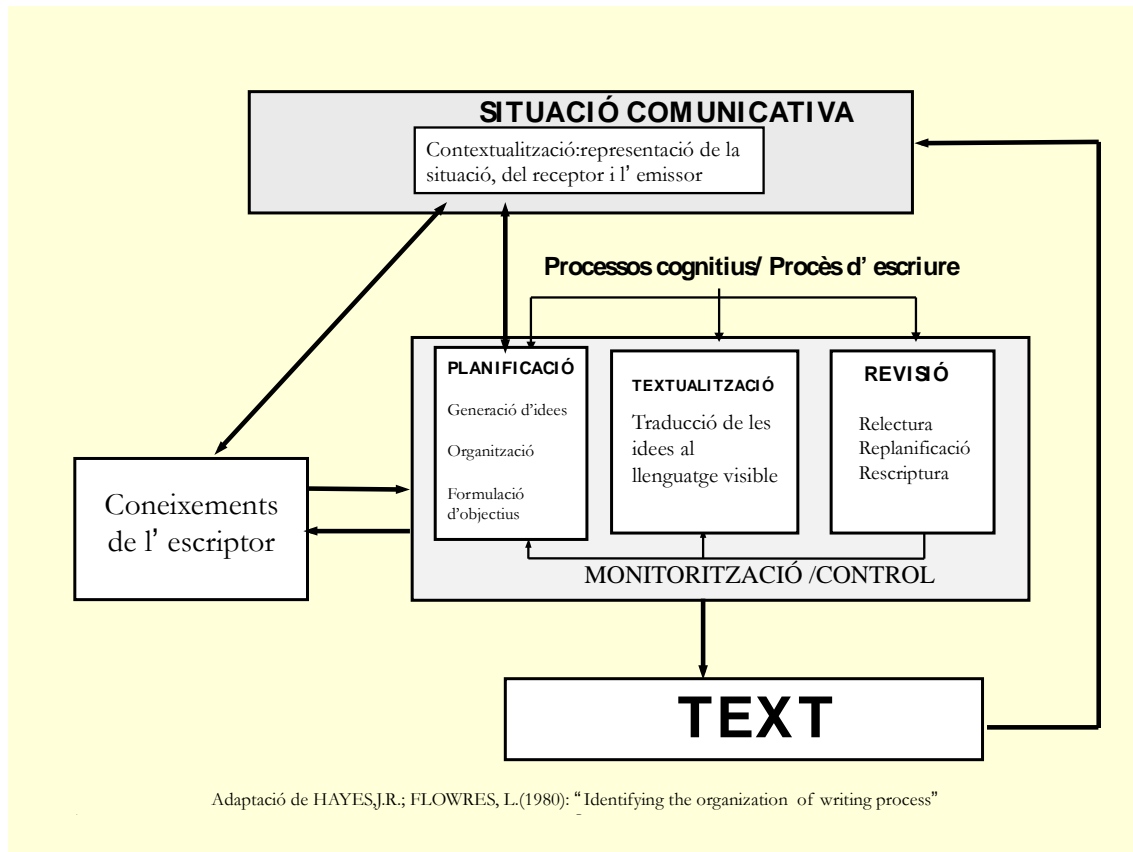
Una nota de la Rosaura i d'en Gustau mira de posar el punt final al treball sobre aquest llibre. Aquest treball no acaba aquí, però: ben segur que s'han obert molts fronts. S'ha parlat de sentiments, d'amistat...

9. Activitats d'ampliació

Les activitats que es proposen a continuació es podrien derivar de la lectura del llibre.

a) Crear un conte col·lectiu amb els personatges dels contes per poder-lo enviar a l'autor, si es creu oportú.

Escriure un conte és una activitat que té un alt grau de dificultat, ja que implica planificar la història (pensar els personatges, el lloc on transcourrà, el problema, les possibles solucions, els objectes...), escriure-la i revisar-la. Per tant, proposem que es faci una escriptura col·lectiva que segueixi el procés de l'esquema següent: un text que sorgeixi d'una necessitat comunicativa (en aquest cas, escriure un conte per enviar-lo a l'autor) i que passi per les fases de planificació, textualització i revisió.

Es podria organitzar de la següent manera:

- Una sessió per planificar entre tots amb la PDI o l'ordinador i el canó de projecció, seguint l'esquema de l'annex.
- Dues o tres sessions per textualitzar: redactar el conte a partir de la planificació feta. Es podria fer una escriptura col·lectiva, un alumne a l'ordinador fent de secretari i entre tots els companys anar decidint què escriuran i com ho faran.
- Dues sessions de revisió del text. Cal tenir en compte que la revisió no afecta només a l'ortografia, sinó que cal tenir en compte les propietats textuais:¹⁴
 - Adequació: variant i registre adequats al destinatari.
 - Coherència: informació adequada en quantitat i qualitat, ordenada de manera lògica i progressiva.
 - Cohesió: ús de signes de puntuació, informació ordenada en paràgrafs, ús de connectors i anàfores.
 - Correcció: ortografia, morfologia, lèxic i sintaxi adequats a l'edat.

Caldria revisar també el format del text: font, marges i títols.

¹⁴ D. CASSANY. *Reparar l'escriptura: didàctica de la correcció de l'escrit*. Barcelona: Graó, 2004 (2a edició).

b) En el llibre *Tot Dahl*¹⁵ es fan unes propostes molt engrescadores a partir dels llibres llegits. Una de les activitats que proposa l'autora és «construir» entre tots els nens i les nenes uns balcons florits, a la manera del protagonista d' *Agu Trot*,¹⁶ que estima les flors que creixen al seu balcó.

La protagonista de la nostra història també estima les flors del seu jardí. Potser entre tots podríem recrear el jardí de la Rosaura al vestíbul de l'escola? Flors fetes amb papers de seda de colors, amb papers pintats per ells amb pintures al tremp de colors vius... ells mateixos podrien decidir entre tots com hauria de ser el seu jardí, quin espai ocuparia, quantes flors o plantes necessitarien, de quins colors haurien de ser, quins materials farien servir... potser després es podria convertir en un espai on els alumnes deixessin algun comentari escrit sobre el llibre que han llegit per animar a la resta a conèixer-lo.

¹⁵ L. CASAS (*Op. cit.*).

¹⁶ R. DAHL. *Agu trot*. Barcelona: Empúries, 1991.

10. Quadre de continguts

A la taula següent s'indica quins continguts es treballen a cada apartat del quadern de l'alumne i la seva referència a la guia didàctica (els números indiquen l'apartat).

	Quadern de l'alumne	Guia didàctica
Creació d'expectatives sobre l'obra	Introducció del quadern	1, 2, 8
Exploració del llibre i localització de dades bibliogràfiques	1	8
Coneixement de les persones relacionades amb el llibre: l'autor i la il·lustradora	2,3	3, 4, 8
Reflexió sobre el valor intrínsec de les coses senzilles	4, 5, 6, 7	8
Lectura i confecció de rodolins	8	8
L'amistat i la diferència	9	8
Descoberta de fets populars del seu país: els gegants	10, 11	8
Identificació de l'estructura del conte: problema-solució i cerca de possibles solucions per al problema	12	8
Elaboració de connexions amb altres contes que tenen la Lluna com a protagonista	13	8
Treball de lèxic relacionat amb els contes llegits	14	8
Reflexió sobre l'ús del temps de lleure i la seva planificació	15, 16	8
Redacció d'una llista d'ingredients per a una recepta de màgia, aplicant el procés planificar-escriure- revisar	17	8
Coneixements dels recursos poètics de la llengua: les endevinalles	18	8
Elaboració de connexions personals amb els sentiments i les vivències dels protagonistes de l'obra	4, 9 15, 16	8
Elaboració d'hipòtesis, d'inferències, i de possibles solucions	12	8
Reflexió sobre les qualitats dels protagonistes	21	8

La bruixeta Rosaura

Formulació d'opinions sobre la lectura	19, 22	
Observació d'il·lustracions i de les sensacions que transmeten	22	8
Gaudi de la lectura en veu alta per part del mestre		6
Participació en una conversa literària, respectant les opinions dels altres		7
Elaboració d'una recomanació escrita seguint el procés pensar- escriure- revisar	20	8
Reflexió sobre el respecte a l'entorn i a la natura	Epíleg del quadern	8

11. Bibliografia i webgrafia

CASAS, L. *Tot Dahl.*. Barcelona: La Galera, 1999.

CASSANY, D. *Reparar l'escriptura: didàctica de la correcció de l'escrit.* Barcelona: Graó, 2004 (2a edició).

CHAMBERS, A. *Dime.* Mexico: Fondo de Cultura Económica , 2007. (Espacios para la lectura)

COLOMER, T. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual.* Madrid: Síntesis, 2010.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Parlem de llibres? La tertúlia literària.* Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics (2003).

http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0cd6b76d-e73a-4c33-8f30-b19c4e501e7a/9_parlem_dellibres.pdf>